

Platforma Obywatelska w Legnicy w latach 2001–2015

ADAM ILCIÓW

DR

Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Humanistyczny, Instytut Politologii
e-mail: adamilciow(at)interia.eu

Słowa kluczowe Platforma Obywatelska, wybory, ścieżka kariery

Abstrakt W latach 2001–2015 Platforma Obywatelska odgrywała znaczącą rolę w systemie politycznym państwa. Ważną postacią dolnośląskiej PO jest Grzegorz Schetyna. Dzięki jego osobistemu zaangażowaniu struktury partii w Legnicy i powiecie legnickim są silne. Słabości partii można upatrywać w wewnętrznym konflikcie z Jackiem Protasiewiczem. Liczące się postacie legnickiej PO kandydowały do urzędu prezydenta miasta, zdobywały mandaty radnych miasta oraz radnych województwa, ubiegały się także o mandaty poselskie i senatorskie. Wyniki tych elekcji mogą posłużyć do weryfikacji skuteczności polityków, rozumianej jako umiejętność przekonywania wyborców do głoszonych postulatów. Przede wszystkim tych polityków wzięto pod uwagę w analizie, próbując ich zaklasyfikować jako działaczy samorządowych, fachowców, działaczy partyjnych, celebrytów politycznych oraz polityków zawodowych. Skład osobowy legnickiej Platformy Obywatelskiej daje nadzieję na kontynuację politycznej działalności przez partię, gdyż w dużej mierze znajdują się w niej politycy zawodowi oraz działacze samorządowi. Obie wyróżnione kategorie aktywnie działają na rzecz lokalnej społeczności, co dostrzegają mieszkańcy regionu.

Civic Platform in Legnica in the Years 2001–2015

Keywords Civic Platform, elections, career path

Abstract In the years 2001–2015 Civic Platform (CP) played a significant role in the political system of the state. An important figure of Lower Silesia CP is Grzegorz Schetyna. Thanks to his personal involvement the structures of the party in Legnica are strong. The weakness of the party can be caused by an internal conflict with Jacek Protasiewicz. The most important members of Legnica CP participated in the election to the office of the mayor, tried to win seats of city councilors and province councilors, they also tried to win in the parliamentary elections. So, we can discuss the effectiveness of politicians, understood as the ability to make voters believe their promises. First of all, these politicians were analysed and classified as local activists, professionals, party activists, political celebrities and professional politicians. Activists of Legnica Civic Platform give hope for the continuation of political activity by the party, most of them are professional politicians and activists of local governments. Both of these groups are active in the local community, which is appreciated by the residents of the region.

Wprowadzenie

Początki funkcjonowania Platformy Obywatelskiej analizowane już były wielokrotnie w literaturze przedmiotu. Wskazywano przede wszystkim na społeczny charakter ruchu, zmiany w strukturze organizacyjnej i strategicznych założeniach działania partii (Matyja, 2009, s. 54–57, 65; Sobolewska-Myślik, Kosowska-Gąstoł, Borowiec, 2009, s. 26–27, 32–51; Tomczak, 2004, s. 15).

Analizę Platformy Obywatelskiej w Legnicy w latach 2001–2015 można przeprowadzić, identyfikując: 1) osoby „związane z partią” (członków partii, sympatyków partii, osoby popierane przez partię); 2) ich cele i zaangażowanie; 3) posiadane kompetencje (zarówno wynikające z możliwości, jakie dają pełnione funkcje publiczne, jak i będące efektem osobistych umiejętności i nabytego doświadczenia); 4) zakres i obszar oddziaływania.

Zgodnie z przyjętą przez partię strukturą organizacyjną obszar województwa dolnośląskiego odpowiada regionowi. Na obszarze regionu kolejny szczebel stanowią struktury powiatowe, a w ramach powiatów działają koła (Tomczak, 2004, s. 17). Legnica jest miastem na prawach powiatu, jednym z trzech byłych miast wojewódzkich na Dolnym Śląsku, które do niedawna jeszcze było zamieszkiwane przez ponad 100 tysięcy mieszkańców¹. Powiat legnicki obejmuje obszar kilku okolicznych gmin i zamieszkiwany jest przez ponad 50 tysięcy mieszkańców (BIP SPL, 2015).

Analizując zatem Platformę Obywatelską w Legnicy, należy wziąć pod uwagę: kandydatów na prezydenta miasta, na radnych miasta oraz na radnych powiatu. Listę tę można zawęzić do osób, które odniosły w wyborach sukces. Spośród radnych szczególną uwagę należy poświęcić tym, którzy zostali wybrani przewodniczącymi rady lub przewodniczącymi partyjnego klubu radnych oraz – w przypadku rady powiatu – starostami.

Kandydaci na radnych do sejmiku województwa dolnośląskiego wybierani są w pięciu okręgach. Obszar okręgu nr 5 pokrywa się z obszarem byłego województwa legnickiego, poza miastem na prawach powiatu Legnicą i powiatem legnickim obejmuje obszar pięciu innych powiatów. Czy zasadnym więc jest założenie, że startujący w okręgu nr 5 reprezentują legnicką Platformę Obywatelską?

Można przyjąć, iż Platformę Obywatelską w Legnicy reprezentują kandydaci na parlamentarzystów startujący w okręgu legnickim. Należałoby się jednak zastanowić, czy ze względu na fakt, że obszar okręgu znacznie wykracza poza granice powiatu legnickiego, wszystkich kandydujących w okręgu można zaliczyć do legnickiej Platformy Obywatelskiej. Jeżeli chodzi o wybory do Parlamentu Europejskiego, w których obszar właściwego okręgu obejmuje województwo dolnośląskie i województwo opolskie, partyjni kandydaci mogą pochodzić ze znacznie dalej położonych miejscowości.

¹ Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w Legnicy w dniu 31 grudnia 2014 roku mieszkały 101 343 osoby (GUS, 2015, tabl. 8, s. 55). Na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Legnicy określono liczbę mieszkańców na 97 179 osób. Liczba ta była aktualna w dniu 31 marca 2014 roku i opatrzona uwagą „dane własne” (BIP UML, 2015).

Analizy lokalnych struktur partyjnych w literaturze przedmiotu

Autorzy stosunkowo często analizują lokalną scenę polityczną w odniesieniu do rezultatów wyborów samorządowych. Na szczególną uwagę zasługuje specjalne wydanie *Res Politicae* z 2012 roku, będące pokłosiem konferencji zorganizowanej przez Instytut Nauk Politycznych Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Tom zatytułowano *Samorząd miejski i jego elity* i zamieszczono w nim teksty dotyczące idei ustroju samorządowego w Polsce oraz funkcjonowania elit w wymiarze lokalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym (Mizgalski, Sielski, 2012). Instytucjonalizacji partii politycznych w społecznościach miejskich na przykładzie miast śląskich swoje rozważania poświęcił Wojciech Kostka (2008). Cenne analizy zostały przedstawione w publikacjach wydawnictwa Adam Marszałek w serii „Samorząd terytorialny w XXI wieku” (np. Jarosz, 2015; Lutrzykowski, 2012; Plecka, Osmólska, 2015). Wielu autorów bada struktury partii i systemy partyjne, w tym ustalenia te dotyczą także Platformy Obywatelskiej (Bichta, 2010; Kowalczyk, Sielski, 2005; Kowalczyk, Tomczak, 2007; Migalski, Wojtasik, Mazur, 2006; Tomczak, 2004, 2010; Sobolewska-Myślik, 2004). Obszerne opracowanie dotyczące tej partii opublikowane zostało pod redakcją Migalskiego (2009). O elicie politycznej na poziomie powiatu piszą autorzy zbioru zredagowanego przez Wasilewskiego (2006). Funkcjonowanie elit na poziomie regionu analizują m.in.: Kotras (2009), Szczudlińska-Kanoś (2014), Vomlela i Hušek (2014). Interesujące przekrojowe badania elit w skali kraju przedstawili Matyja i Sajduk (2014).

Jerzy Sielski dokonuje istotnego rozróżnienia pomiędzy przywódcą a liderem (Sielski, 2012, s. 51), przywołując rozważania Pełczyńskiego i Trzeciaka (2004) o wieloznaczności pojęcia lidera. Liderem jest: „osoba wyróżniająca się i wiodąca w określonej dziedzinie, niezależnie od piastowanej funkcji, (...) osoba mająca kierownicze funkcje w organizacjach społecznych, samorządzie i w państwie, (...) jednostka twórcza, posiadająca odpowiednie cechy charakteru, wiedzę i umiejętności do tworzenia nowych pomysłów, motywowania innych ludzi” (Pełczyński, Trzeciak, 2004; Sielski, 2012, s. 52).

Jerzy Sielski wyjaśnia: „przywódca partyjny jest zarówno liderem partyjnym, jak i działaczem partyjnym, ale liderzy partyjni są działaczami partyjnymi sprawującymi urząd w partii lub państwie (lider partyjny formalny), ale nie przywódcami” (Sielski, 2012, s. 57). Lider partyjny, w odróżnieniu od przywódcy partyjnego, dopiero buduje swoje polityczne zaplecze, pełni różne funkcje partyjne i/lub państwowe, udzielając publicznie wypowiedzi, buduje swój wizerunek indywidualny, jak również wizerunek partii politycznej, lider partyjny jest pretendentem do pełnienia roli przywódcy partyjnego, co może skutkować brakiem przychylności ze strony aktualnego przywódcy. Możliwe jest również przejście od przywództwa państwowego do przywództwa partyjnego, np. Tadeusz Mazowiecki (Sielski, 2012, s. 58).

Za lokalne jednostki samorządu terytorialnego Stanisław Michałowski uznaje gminy i powiaty, ponieważ to na nich w głównej mierze spoczywa zaspokajanie potrzeb mieszkańców, w nich także realizowane są idee demokracji partycypacyjnej. Zgodnie z tym ujęciem do przywódców lokalnych należy zaliczyć: radnych, przedstawicieli organów wykonawczych, liderów organizacji pozarządowych, liderów partii politycznych na poziomie gminy i powiatu, przedstawicieli biznesu aktywnych w społeczności lokalnej (Michałowski, 2008, s. 27–28; Sielski,

2012, s. 52). Nie uwzględnia się tutaj szczebla wojewódzkiego i krajowego. Jerzy Sielski proponuje, aby analizować przywództwo samorządowe bądź centralne i terenowe, gdzie terenowe utożsamiane byłoby z samorządowym (Sielski, 2012, s. 52).

Jerzy Sielski zgadza się z Jeanem Blondelem, że polityk, aby można było go uznać za przywódcę, musi podejmować działania w sposób ciągły i trwałe, a wypracowane przez niego decyzje muszą mieć charakter strategiczny (Blondel, 1987, s. 17; Sielski, 2012, s. 55). Za równie istotne uznaje jednak także posiadanie odpowiedniego zaplecza politycznego oraz zajmowanie najwyższego stanowiska w danym układzie politycznym. Na szczeblu centralnym wszystkie warunki mogą być spełnione jedynie w przypadku pełnienia funkcji premiera lub prezydenta, przy czym prezydent ma mniejsze uprawnienia. Na szczeblu terenowym wyłącznie urząd wójta, burmistrza i prezydenta miasta daje takie możliwości (Sielski, 2012, s. 56). Bezpośredni wybór na to stanowisko, począwszy od 2002 roku, w dużym stopniu uniezależnił wójta, burmistrza i prezydenta miasta od radnych i lokalnych działaczy partyjnych (Ustawa, 2002). Dużą niezależność potwierdza przebieg konfliktu z ministrem finansów Jackiem Rostowskim, który próbował ograniczyć możliwości zaciągania zobowiązań przez samorządy w 2011 roku (Rożyński, 2011).

Jarosław Nocoń zakłada, że lokalnymi liderami politycznymi są: „osoby, które ze względu na piastowane stanowiska w instytucjach politycznych i udział w procesach decyzyjnych odgrywają wiodącą rolę w organizowaniu życia publicznego” (Nocoń, 2008, s. 14). Jerzy Mizgalski rozważa wpływ byłych wójtów, burmistrzów i prezydentów miast na kształt lokalnej sceny politycznej. Do przedstawicieli lokalnej elity zalicza radnych oraz parlamentarzystów, którzy uzyskali mandat w danym okręgu, a także przywódców partii politycznych w regionie (okręgu, mieście, gminie). Lokalną elitę stanowią również według niego wybitne jednostki, mimo braku formalnej przynależności do lokalnych struktur. Lokalny lider może piastować stanowisko nie tylko z wyboru, ale i poprzez polityczne mianowanie (Mizgalski, 2012, s. 80).

Rywalizacja polityczna w samorządzie odbywa się w sposób odmienny od rywalizacji na szczeblu krajowym. Partie polityczne wskazują swoich kandydatów na wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) i ustalają kolejność nazwisk kandydatów na listach. Niepartyjne komitety wyborcze podejmują, często z powodzeniem, rywalizację z komitetami partyjnymi. Partyjni samorządowcy wspierają partię w wyborach parlamentarnych, przyczyniając się w sposób istotny do zwiększenia uzyskiwanego poparcia. Nawet gdy szanse wyborczego zwycięstwa są iluzoryczne, buduje się pozycję z myślą o kolejnych elekcjach bądź o zwiększeniu wpływu na lokalne procesy decyzyjne (Mizgalski, 2012, s. 91–92).

Ze względu na temat niniejszego artykułu interesujące wydają się założenia Rafała Klepki, który próbując określić skład miejskich elit politycznych, wyróżnia trzy ujęcia: wąskie, pośrednie i szerokie. W ujęciu wąskim miejską elitę polityczną tworzą jedynie radni miasta i burmistrz (prezydent miasta). W ujęciu pośrednim autor uwzględnia też osoby, które ze względu na formalnie pełnione role mogą mieć wpływ na podejmowane w mieście decyzje. Są to: zastępcy burmistrza (prezydenta miasta), członkowie rady i zarządu powiatu, parlamentarzyści i europarlamentarzyści mieszkający w mieście lub pobliskiej okolicy, liderzy lokalnych struktur partyjnych. W ujęciu szerokim skład miejskiej elity politycznej powiększa się o osoby, które w sposób

nieformalny mogą wpływać na decyzje, a więc przede wszystkim o doradców oraz wpływowych duchownych, nauczycieli i przedsiębiorców (Klepka, 2012, s. 114).

Legnicka Platforma Obywatelska

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia, do legnickiej Platformy Obywatelskiej można zaliczyć członków PO w mieście Legnica i powiecie legnickim oraz osoby kandydujące z list partii do urzędów z wyboru, niebędące formalnie członkami partii.

Wybory, w których mogą być rekrutowane do władz osoby zaliczane do legnickiej Platformy Obywatelskiej, to przede wszystkim wybory samorządowe, w których wybierani są: prezydent miasta Legnica, radni miasta Legnica oraz radni powiatu legnickiego. W sposób pośredni dokonuje się elekcji przewodniczącego rady miasta, przewodniczącego klubu radnych PO oraz starosty powiatu. W wyborach samorządowych wybierani są także radni sejmiku województwa, jednak obszar okręgu zdecydowanie wykracza poza obszar miasta Legnica i powiatu legnickiego. W wyborach parlamentarnych wybierani są posłowie i senatorowie; w tym przypadku obszary okręgów również wykraczają poza granice powiatu. I podobnie w wyborach europosłów do Parlamentu Europejskiego obszar okręgu jest zdecydowanie większy od obszaru powiatu.

Obszary okręgów wyborczych wykraczające poza powiat legnicki mogą rodzić wątpliwości, czy danych kandydatów rzeczywiście można zaliczyć do legnickiej Platformy Obywatelskiej. Jednak zamieszkiwanie w mieście nie jest warunkiem koniecznym do ubiegania się o urząd prezydenta miasta, a kandydowanie do parlamentu w danym okręgu wyborczym nie musi być powiązane z miejscem zamieszkiwania kandydata. Zdarza się, że kandydaci w innym miejscu się urodzili, w innym zamieszkują, w jeszcze innym ubiegają się o urząd. W wielu przypadkach miejsce kandydowania jest zmieniane, chociażby ze względu na kalkulacje wyborczych szans partii. Partyjną listę kandydatów w okręgu wzmacnia się silnym liderem z innego okręgu albo na skutek rywalizacji wewnątrzpartyjnej któregoś z kandydatów przesuwają na listę innego okręgu wyborczego, aby zwiększyć szanse pozostałych.

Wybory prezydenta Legnicy

Wybory prezydenta Legnicy w latach 2002–2014 zostały zdominowane przez Tadeusza Krzakowskiego. Żadnemu kandydatowi PO nie udało się przełamać tej dominacji. Najbliżej tego celu był Jarosław Rabczenko, który rywalizował z Tadeuszem Krzakowskim o prezydenturę Legnicy w II turze wyborów. Można założyć, że zanim partyjny kandydat uzyska zgodę na reprezentowanie barw partyjnych w wyborach prezydenta miasta, musi o to poczynić pewne starania. Zapewne nie jest to regułą, niemniej jednak wydaje się zasadnym, aby czterech kandydatów PO do urzędu prezydenta Legnicy uznać za ważnych legnickich polityków tej partii.

W 2002 roku na prezydenta Legnicy z poparciem KWW POPiS kandydował Wojciech Lica. Nie przeszedł do II tury. Zwyciężył w II turze Tadeusz Krzakowski². W 2006 roku na prezydenta Legnicy z poparciem KW PO kandydował Robert Kropiwnicki. Nie przeszedł do II tury. Zwyciężył w I turze Tadeusz Krzakowski. W 2010 roku na prezydenta Legnicy z poparciem KW PO kandydował Janusz Mikulicz. Nie przeszedł do II tury. Zwyciężył w I turze Tadeusz Krzakowski. W 2014 roku na prezydenta Legnicy z poparciem KW PO kandydował Jarosław Rabczenko. Przeszedł do II tury. Zwyciężył w II turze Tadeusz Krzakowski.

Wybory radnych miasta Legnicy

Wybory radnych miasta z pewnością są pewnego rodzaju probierzem popularności polityków wśród mieszkańców miasta. Sukces zależy także od osobistych starań kandydata. W porównaniu z innymi wyborami, na przykład prezydentów miast czy parlamentarzystów, mniejsze są okręgi, mniejsza liczba osób uprawnionych do oddania głosów w okręgu, ale też mniejsza liczba głosów potrzebnych do wyborczego zwycięstwa. Wydaje się, że ułatwione zadanie mają partyjni kandydaci na prezydenta miasta, gdyż mają oni więcej okazji do zaprezentowania się mieszkańcom w czasie kampanii wyborczej.

Rzeczywista siła mandatu radnego miasta wynika z układu sił w radzie i relacji z prezydentem miasta. Jak już niejednokrotnie zauważono w literaturze przedmiotu, ambicje polityczne prezydentów miast często wykraczają poza samo miasto, stosunkowo często też uniezależniają się oni od politycznych mocodawców przy reelekcji na urząd prezydenta miasta (zob. też: Drzonek, 2013).

W wyborach prezydenta miasta okręg wyborczy stanowi obszar całego miasta, a uprawnionymi do głosowania są mieszkańcy miasta. W wyborach radnych miasta obszar miasta dzielony jest na kilka okręgów wyborczych. W 2002 roku kandydaci Platformy Obywatelskiej startowali z list KWW POPiS. Komitet uzyskał jeden mandat w radzie miasta. Zdobył go Jerzy Bednarz. W 2006 roku kandydaci Platformy Obywatelskiej startowali z list KW PO. Komitet uzyskał pięć mandatów w radzie miasta. Zdobyli je: Paweł Frost, Klaudiusz Mozolewski, Robert Kropiwnicki, Bogumiła Słomczyńska, Zbigniew Dudek. W 2010 roku kandydaci Platformy Obywatelskiej startowali z list KW PO. Komitet uzyskał siedem mandatów w radzie miasta. Zdobyli je: Paweł Frost, Czesław Kozak, Grażyna Pichla, Robert Kropiwnicki, Włodzimierz Tulejko, Jan Szynalski, Piotr Żabicki. Bogumiła Słomczyńska w 2006 roku kandydująca z listy KW PO w 2010 roku uzyskała mandat radnej, startując z list KWW Tadeusza Krzakowskiego. W 2014 roku kandydaci Platformy Obywatelskiej startowali z list KW PO. Komitet uzyskał osiem mandatów w radzie miasta. Zdobyli je: Grażyna Pichla, Lesław Rozbaczyno, Jacek Kiełb, Jarosław Rabczenko, Maciej Kupaj, Jan Szynalski, Krystyna Barcik, Piotr Żabicki.

² Wszystkie wyniki wyborów na podstawie danych publikowanych przez Państwową Komisję Wyborczą na www.pkw.gov.pl.

Wybory radnych powiatu legnickiego

W 2002 roku Platforma Obywatelska nie zgłosiła kandydatów na radnych powiatu legnickiego, w 2006 roku zgłosiła trzech kandydatów, którzy nie uzyskali mandatów, natomiast w latach 2010 i 2014 nie zgłaszała kandydatów.

Wybory radnych sejmiku województwa

Jeśli chodzi o wybory do sejmiku województwa dolnośląskiego, to odbywają się one w pięciu okręgach. Wydaje się zasadne klasyfikowanie jako polityków legnickiej Platformy Obywatelskiej kandydatów z okręgu nr 5 obejmującego obszar byłego województwa legnickiego.

W 2002 roku w wyborach radnych do sejmiku województwa z listy KWW PO-PiS sześciu kandydatów uzyskało mandaty, jednak żaden z nich nie przypadł na kandydata z okręgu nr 5. W 2006 roku w wyborach radnych do sejmiku województwa z listy KW PO 16 kandydatów uzyskało mandaty, w tym trzy przypadły na kandydatów z okręgu nr 5. Otrzymali je: Norbert Wojnarowski, Ewa Drozd, Piotr Borys. W 2010 roku w wyborach radnych do sejmiku województwa z listy KW PO 15 kandydatów uzyskało mandaty, w tym dwa przypadły na kandydatów z okręgu nr 5. Otrzymali je: Jadwiga Szeląg³ i Janusz Mikulicz. W 2014 roku w wyborach radnych do sejmiku województwa z listy KW PO 16 kandydatów uzyskało mandaty, w tym dwa przypadły na kandydatów z okręgu nr 5. Otrzymali je: Jerzy Michalak i Jadwiga Szeląg.

Wybory parlamentarne

W przypadku wyborów parlamentarnych posłowie i senatorowie do wyborów w 2007 roku włącznie wybierani byli w tych samych okręgach. W przypadku polityków legnickich jest to okręg nr 1 (Ustawa, 2001). Obszar ten zdecydowanie wykracza poza powiat legnicki, należy jednak zwrócić uwagę na dwie kwestie. Przed reformą administracyjną, która weszła w życie w styczniu 1999 roku, obszar ten obejmował dwa wcześniejsze województwa legnickie i jeleniogórskie. W związku z powyższym z pewnością można doszukiwać się „legnickich korzeni” wśród kandydatów spoza miasta Legnica i powiatu legnickiego. Ponadto na obszarze dawnego województwa legnickiego skoncentrowany jest przemysł miedziowy (tzw. Legnicko-Głogowski Okręg Miedziowy) i w dużej mierze od jego kondycji zależy rozwój regionu. Równie istotną kwestią są przenikania na styku polityki i biznesu, a posady w spółkach przemysłu miedziowego uznawane są za jedne z najbardziej lukratywnych.

Na obszarze województwa dolnośląskiego znajdują się także okręg wyborczy nr 2 z siedzibą w Wałbrzychu oraz okręg wyborczy nr 3 z siedzibą we Wrocławiu. Jakkolwiek okręgom tym nieco dalej do miasta Legnica i powiatu legnickiego, osobom kandydującym w tych okręgach zdarzało się też stawać w wyborcze szranki w okręgu nr 1, czy to w staraniach o mandat parlamentarzysty, czy radnego sejmiku województwa dolnośląskiego.

³ Jadwiga Szeląg w 2006 roku była radną sejmiku z list SLD (wybrana w okręgu nr 5).

W 2011 roku utworzono na obszarze dotychczasowego okręgu nr 1 trzy okręgi jednomandatowe dla wyboru senatorów (okręg nr 1, 2 i 3), na obszarze dotychczasowego okręgu nr 2 dwa okręgi jednomandatowe dla wyboru senatorów (okręg nr 4 i 5), na obszarze dotychczasowego okręgu nr 3 trzy okręgi jednomandatowe dla wyboru senatorów (okręg nr 6, 7 i 8) (Ustawa, 2011). Spośród tych nowych „senatorskich” okręgów okręg nr 3 obejmuje: powiat głogowski, powiat legnicki, powiat lubiński, powiat polkowicki i miasto na prawach powiatu Legnicę. Okręg ten jest zdecydowanie mniejszy od okręgu właściwego dla wyboru posłów, ale jest także mniejszy od okręgu właściwego dla wyboru radnych sejmiku województwa. Jednocześnie obszar okręgu obejmuje wszystkie jednostki samorządu terytorialnego leżące w Legnicko-Głogowskim Okręgu Miedziowym (Górniak, 2012).

W związku z takim podziałem na okręgi wyborcze można wstępnie uznać za legnickich polityków Platformy Obywatelskiej osoby kandydujące z list partii na posłów w okręgu nr 1 w latach 2001–2015 oraz osoby kandydujące na senatorów w okręgu nr 1 w latach 2001–2007 i w okręgu „senatorskim” nr 3 w latach 2011 i 2015.

Przyjrzyjmy się kolejnym wyborom parlamentarnym, zwracając przede wszystkim uwagę na wymienione okręgi oraz kandydatów, którzy odnieśli wyborczy sukces.

W wyborach do Sejmu RP w 2001 roku w okręgu nr 1 PO uzyskała jeden mandat poselski. Otrzymał go Tadeusz Maćkała. W wyborach do Sejmu RP w 2001 roku w okręgu nr 3 mandat poselski uzyskał Grzegorz Schetyna. W wyborach do Senatu RP w 2001 roku w okręgu nr 1 wszystkie mandaty uzyskali kandydaci SLD-UP. Dobry wynik osiągnął Jacek Głomb startujący w ramach komitetu Blok Senat 2001.

W wyborach do Sejmu RP w 2005 roku w okręgu nr 1 PO uzyskała trzy mandaty poselskie. Otrzymali je: Grzegorz Schetyna, Beata Sawicka i Piotr Cybulski. W okręgu nr 3 mandat poselski z list PO uzyskał Stanisław Huskowski. W wyborach do Senatu RP w 2005 roku w okręgu nr 1 mandat uzyskał Tadeusz Maćkała, jedyny kandydat PO na liście w tym okręgu, poseł PO w poprzedniej kadencji parlamentu. W okręgu nr 3 senatorem kandydującym z KW PO został Tomasz Misiak.

W wyborach do Sejmu RP w 2007 roku w okręgu nr 1 PO uzyskała sześć mandatów poselskich. Otrzymali je: Grzegorz Schetyna, Ewa Drozd, Marcin Zawila, Norbert Wojnarowski, Roman Brodniak i Janusz Mikulicz. Piotr Cybulski, który zdobył mandat poselski w poprzedniej kadencji parlamentu z list PO, tym razem startował z list PiS. W okręgu nr 3 mandat poselski z list PO uzyskał Stanisław Huskowski. W wyborach do Senatu RP w 2007 roku w okręgu nr 1 mandaty uzyskali obydwaj kandydaci PO: Tomasz Misiak i Jacek Swakoń. Przy czym Tomasz Misiak w poprzedniej kadencji zdobył mandat senatora w okręgu nr 3.

W wyborach do Sejmu RP w 2011 roku w okręgu nr 1 PO uzyskała pięć mandatów poselskich. Otrzymali je: Grzegorz Schetyna, Ewa Drozd, Norbert Wojnarowski, Zofia Czernow i Robert Kropiwnicki. W okręgu nr 3 mandat poselski z list PO uzyskał Stanisław Huskowski. W wyborach do senatu w okręgu nr 3 mandat uzyskała kandydatka PiS Dorota Czudowska. Kandydat PO Jacek Głomb uzyskał jedynie 301 głosów mniej.

W wyborach do Sejmu RP w 2015 roku w okręgu nr 1 PO uzyskała cztery mandaty poselskie. Otrzymali je: Stanisław Huskowski, Ewa Drozd, Zofia Czernow i Robert Kropiwnicki. Zaskoczeniem było kandydowanie Grzegorza Schetyny w Kielcach i powierzenie jednego miejsca na liście PO w okręgu Stanisławowi Huskowskiemu. W wyborach do senatu w okręgach nr 1, 2 i 3 mandaty uzyskali kandydaci PiS. W okręgu nr 3 rywalizację z Dorotą Czudowską przegrał Piotr Borys.

Wybory do Parlamentu Europejskiego

Za jedyne go europosła Platformy Obywatelskiej związanego z Legnicą można uznać Piotra Borysa. W wyborach w 2009 roku przy bardzo dobrym wyniku partii w skali kraju uzyskał on mandat w okręgu nr 12. Platformie Obywatelskiej przypadły w udziale trzy z pięciu mandatów w okręgu.

Środowisko Platformy Obywatelskiej w Legnicy

W wyniku przeprowadzonej analizy uzyskano listę 33 osób. Znajdują się na niej kandydaci Platformy Obywatelskiej do urzędu prezydenta Legnicy, radni miasta Legnicy, radni sejmiku województwa dolnośląskiego kandydujący w okręgu nr 5 (legnickim), posłowie Platformy Obywatelskiej (kandydujący w okręgu nr 1), senatorowie Platformy Obywatelskiej (kandydujący w okręgu nr 1, a następnie w „senatorskim” okręgu nr 3 od 2011 roku).

Należałoby się teraz zastanowić, czy wszystkie te osoby związane są z Legnicą. Część z nich znalazła się w grupie osób zaliczonych do legnickiej Platformy Obywatelskiej przede wszystkim ze względu na umiejscowienie siedziby okręgu wyborczego w Legnicy. Zestawienie nie jest pełne, ponieważ we wszystkich innych wyborach poza kandydującymi do urzędu prezydenta Legnicy wzięto pod uwagę osoby, których wyborcze starania zostały uwieńczone sukcesem. Gdyby analizować listy kandydatów PO we wszystkich wyborach, zestawienie byłoby dużo bardziej obszerne. Ponadto, osoby wybrane w wyniku elekcji rezygnowały z objęcia mandatu, a w ich miejsce mandat obejmowali kandydaci z kolejno uzyskany wynikiem. Takich sytuacji tutaj nie uwzględniono.

Ścieżki kariery

Marcin Kotras w badaniach dotyczących radnych sejmiku województwa łódzkiego zidentyfikował pożądane cechy radnego. Zaliczył do nich: znajomość regionalnych problemów, utożsamianie się z regionem, reprezentowanie wyborców z okręgu, traktowanie pracy w samorządzie województwa jako politycznej służby, podejmowanie działań mających na celu ułatwienie funkcjonowania społeczności, ponadto wyróżnił szereg cech osobowościowych i merytorycznych przydatnych w realizacji zadań radnego (Kotras, 2009, s. 205). Zaproponował także pięć głównych ról, jakie mogą radni spełniać. Określił ich jako: społeczników, menedżerów, polityków, nowicjuszy i reprezentantów partii (Kotras, 2009, s. 203–204). Zidentyfikował również drogę,

jaką radni przebyli, aby ostatecznie reprezentować mieszkańców województwa w sejmiku. Wy różnił siedem kategorii: droga naturalna – „samorządowe przeznaczenie”, z działalności pozapolitycznej do polityki, decydująca rola reprezentowanej partii politycznej, kariera polityczna, istotne wydarzenie w życiu, spłot zewnętrznych wydarzeń (przypadek), realizacja własnych zainteresowań (Kotras, 2009, s. 214). Dużo bardziej rozbudowaną typologię w odniesieniu do elity politycznej w skali kraju podali Rafał Matyja i Błażej Sajduk (2014, s. 35, 49).

Odwołując się do powyższych ustaleń, można przyjąć, że rozwój kariery polityka może przebiegać zgodnie ze wzorem pięciu ścieżek: 1) działacz samorządowy – aktywność społeczna, działania na rzecz lokalnej społeczności, kariera samorządowa jako naturalne następstwo tych działań, awans polityczny do władz wojewódzkich i/lub centralnych; 2) fachowiec – sukces zawodowy, biznesowy, aktywność polityczna jako poszerzenie zakresu prowadzonej działalności, w efekcie awans polityczny; 3) działacz partyjny – sukcesywne budowanie pozycji w strukturach lokalnych partii, sukces partii w wyborach umożliwił uzyskanie osobistego awansu politycznego (poprzez pełnienie funkcji publicznej); 4) celebryta polityczny – szczególne wydarzenie w życiu osobistym, zbudowanie rozpoznawalności dzięki temu wydarzeniu (np. jakaś tragedia rodzinna, „przypadkowy bohater”, szczególne osiągnięcie niezwiązane z pracą zawodową ani działalnością społeczną), rozpoznawalność dostrzeżona przez polityków, sukces w wyborach umożliwił polityczny awans; 5) polityk zawodowy – zaplanowanie kariery politycznej poprzez aktywność w partyjnej młodzieżówce, wykształcenie na kierunku politologicznym lub pokrewnym, studia, kursy i szkolenia uzupełniające wiedzę i wzmacniające posiadane kompetencje (por. Kotras, 2009, s. 214).

Powyższe sytuacje można uznać za modelowe. Zaproponowana klasyfikacja nie oznacza, że mamy do czynienia jedynie z tymi pięcioma określonymi modelami, ani też że występują one wyłącznie w czystej postaci. Zdecydowanie częściej w rzeczywistości politycznej mamy do czynienia z wieloma elementami różnych modeli reprezentowanych w jednej osobie.

Wybrane przykłady ścieżek kariery przedstawicieli legnickiej Platformy Obywatelskiej

Przyglądając się życiorysom wyróżnionych osób, można podjąć próbę ich klasyfikacji zgodnie z przyjętym podziałem ścieżek kariery. Kategoria „polityka zawodowego” wydaje się tą najbardziej pożądaną z punktu widzenia mieszkańców regionu (województwa, powiatu, miasta, gminy) ze względu na profesjonalne przygotowanie danej osoby do pełnionej funkcji oraz jej zaangażowanie wynikające ze zdefiniowania osobistej aktywności politycznej jako sposobu na realizację siebie i spełnienie. Spośród osób zaliczonych do legnickiej Platformy Obywatelskiej w grupie polityków zawodowych znaleźliby się: Grzegorz Schetyna, Robert Kropiwnicki, Tadeusz Maćkała, Jarosław Rabczenko, Norbert Wojnarowski i Maciej Kupaj.

Grzegorz Schetyna współtworzył Platformę Obywatelską, organizował jej struktury na Dolnym Śląsku, był szefem regionu, sekretarzem generalnym partii, jej wiceprzewodniczącym i przewodniczącym, posłem z okręgu wrocławskiego w kadencji 2001–2005, posłem z okręgu

legnickiego w kadencjach 2005–2007, 2007–2011, 2011–2015, marszałkiem sejmiku, wicepremierem, ministrem, należał do Kongresu Liberalno-Demokratycznego, Unii Wolności i Platformy Obywatelskiej (Strona internetowa Grzegorza Schetyny, 2016). Robert Kropiwnicki jest z wykształcenia politologiem i prawnikiem konstytucjonalistą, uzyskał stopień naukowy doktora w zakresie nauk prawnych, był członkiem Unii Wolności, Partii Demokratycznej i Platformy Obywatelskiej, w 2006 roku został radnym miasta, przewodniczącym rady miasta i kandydował na prezydenta Legnicy, w 2010 roku kandydował na radnego miasta i został posłem w wyniku rezygnacji Janusza Mikulicza, mandat poselski uzyskiwał w latach 2011 i 2015, był pracownikiem PWSZ Legnica i prezesem Agencji Rozwoju Regionalnego Arleg S.A. (Strona internetowa Roberta Kropiwnickiego, 2016). Tadeusz Maćkała jest prawnikiem, ma uprawnienia radcy prawnego, w latach 1990–1994 był wiceprezydentem Lubina, a w kolejnej kadencji prezydentem tego miasta, był związany z Partią Chrześcijańskich Demokratów, Akcją Wyborczą Solidarność, a ostatnio z Platformą Obywatelską i Polskim Stronnictwem Ludowym, był posłem w kadencji 2001–2005 i senatorem w kolejnej, pełnił szereg odpowiedzialnych funkcji, na przykład dyrektora personalnego w Zakładach Górniczych Polkowice-Sieroszowice, członka rady nadzorczej PSE-Operator, wiceprezesa Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, prezesa Agencji Rozwoju Regionalnego Arleg S.A. (Kanikowski, 2015a; Senat RP, 2016). Jarosław Rabczenko jest absolwentem politologii, pracował w handlu, agencji reklamowej, a następnie w Agencji Rozwoju Regionalnego „Arleg” S.A., by po 5 latach zostać członkiem zarządu, a po kolejnych 3 jej prezesem. Jarosław Rabczenko jest członkiem Platformy Obywatelskiej, od 2013 roku pełni funkcję wiceprzewodniczącego legnickich struktur partii. W wyborach samorządowych w 2014 roku kandydował na prezydenta Legnicy i radnego miasta. W wyniku tych wyborów został przewodniczącym Klubu Radnych Platformy Obywatelskiej (Strona internetowa Jarosława Rabczenki, 2016; Profil Jarosława Rabczenki na Facebooku, 2016). Norbert Wojnarowski jest absolwentem ekonomii, należał do Unii Wolności i Platformy Obywatelskiej, w wyborach w 2006 roku uzyskał mandat radnego sejmiku województwa dolnośląskiego, w latach 2007 i 2011 uzyskiwał mandat posła w okręgu legnickim, był prezesem Aqua Hotel S.A. w Polkowicach, jest współwłaścicielem spółki Progres zajmującej się skupem wierzycieli szpitali, jego nazwisko łączone jest z nagranyymi rozmowami, w wyniku których został zawieszony w prawach członka partii, w efekcie w wyborach w 2015 roku nie ubiegał się o reelekcję (Sejm RP, 2016; Strona internetowa Platformy Obywatelskiej, 2016). Maciej Kupaj jest członkiem Platformy Obywatelskiej, od 2013 roku rzecznikiem prasowym jej legnickich struktur, dyrektorem zespołu ds. współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego Agencji Rozwoju Regionalnego Arleg S.A., w wyborach na prezydenta Legnicy w 2014 roku wspomagał Jarosława Rabczenkę, uzyskał mandat radnego miasta (Kanikowski, 2015b).

Drugą liczną grupę stanowią osoby, które łączą w sobie cechy dwóch kategorii, fachowca i działacza samorządowego. Znaleźli się w niej: Krystyna Barcik (dyrektor Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Legnicy, w kadencji 2010–2014 radna powiatu złotoryjskiego, od 2014 roku – radna miasta Legnica) (Jantura, 2014; Seifert, 2014), Roman Brodniak (górnik, działacz związkowy, wybrany do rady miasta Zgorzelec w 2006 roku, poseł kadencji 2007–2011) (Junik,

2011), Jacek Kiełb (ratownik WOPR, PWSZ Legnica, ZSO nr 3, radny miasta Legnica od 2014 roku) (Jantura, 2015a, 2016), Czesław Kozak (nauczyciel, m.in. w Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym, Wyższej Szkole Menedżerskiej; wiceprezydent Legnicy w latach 1995–1997, radny miasta Legnica w kadencji 2002–2006, przewodniczący rady, radny miasta Legnica w kadencji 2010–2014, honorowy obywatel miasta) (Jantura, 2012; Kanikowski, 2012), Bogumiła Słomczyńska (nauczycielka języka polskiego w Zespole Szkół Budowlanych w Legnicy, aktywnie uczestniczy w działaniach Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Towarzystwa Miłośników Legnicy „Pro Legnica”, Stowarzyszenia Przyjaciół Teatru Modrzejewskiej, założyła Klub Miłośników Teatru, była radną miasta z list Platformy Obywatelskiej w kadencji 2006–2010, radną z list KWW Tadeusza Krzakowskiego w kolejnej kadencji, w 2014 roku ponownie objęła mandat radnej w wyniku rezygnacji złożonej przez Stanisława Masojcia) (Sadowska, 2016), Jadwiga Szeląg (lekarz, ginekolog, była radną miasta Złotoryja w kadencji 2002–2006, z list SLD radną sejmiku województwa dolnośląskiego w kadencji 2006–2010, w dwóch kolejnych kadencjach radną sejmiku województwa dolnośląskiego z list Platformy Obywatelskiej) (Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, 2016), Jan Szynalski (prezes Legnickiej Spółdzielni Mieszkaniowej, radny miasta Legnica w kadencjach 2010–2014 oraz 2014–2018, kandydował z list Platformy Obywatelskiej, w latach 2013–2014 przewodniczył radzie) (Jantura, 2013a, 2015b), Włodzimierz Tulejko (emeryt, pracownik Centrum Kształcenia Praktycznego, radny miasta Legnica z list SLD w latach 2002–2006, radny miasta Legnica z list Forum Legnickiego w latach 2006–2010, radny miasta Legnica z list KW PO w latach 2010–2014) (Jantura, 2009, 2013b), Piotr Żabicki (specjalista ds. audytu wewnętrznego w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Energetyki Ciepłej w Legnicy, radny miasta Legnica w kadencji 2010–2014 i kolejnej) (Jantura, 2010).

Do działaczy samorządowych z pewnością należy zaliczyć: Zofię Czernow (prezydent Jeleniej Góry w latach 1994–1998, radna miasta Jelenia Góra w latach 2002–2006, 2006–2010 i 2010–2014, poseł w kadencji 2011–2015 i kolejnej), Janusza Mikulicza (wójt gminy Kunice w latach 1990–2007, radny powiatu legnickiego w latach 1998–2002, poseł w kadencji 2007–2011, w 2010 roku został radnym sejmiku wojewódzkiego, w jego miejsce posłem został Robert Kropiwnicki, kandydat na prezydenta Legnicy w 2010 roku, radny sejmiku województwa dolnośląskiego w kadencji 2010–2014), Marcina Zawilę (działacz opozycyjny, prezydent Jeleniej Góry w latach 1990–1994 i od 2010 roku, poseł w kadencji 2007–2011). Stanisław Huskowski to działacz samorządowy i działacz partyjny jednocześnie. Działaczami partyjnymi są także: Jerzy Bednarz, Piotr Borys, Piotr Cybulski i Paweł Frost.

Zaproponowana klasyfikacja porządkuje grupę osób zaliczaną do legnickiej Platformy Obywatelskiej, jednak wiele z nich można przypisać do przynajmniej dwóch kategorii.

Bibliografia

Źródła normatywne

Ustawa z 12.04.2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. Dz.U. nr 46, poz. 499 z późn. zm.

Ustawa z 20.06.2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta. Dz.U. nr 113, poz. 984 z późn. zm.

Ustawa z 5.01.2011 – Kodeks wyborczy. Dz.U. nr 21, poz. 112 z późn. zm.

Inne źródła

Górniak, M. (2012). Legnicko-Głogowski Okręg Miedziowy (LGOM). W: *Encyklopedia Ziemi Głogowskiej. Zeszyt 72*. Głogów: Towarzystwo Ziemi Głogowskiej.

Opracowania

Bichta, T. (2010). *Struktura organizacyjna partii politycznych w Polsce po 1989 roku*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Blondel, J. (1987). *Political Leadership. Towards a General Leadership*. London: Sage.

Drzonek, M. (2013). *Reelekcje prezydentów miast w wyborach bezpośrednich w Polsce*. Kraków: Dante.

GUS (2015). *Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2014 r. Stan w dniu 31 XII*. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.

Jarosz, A. (2015). *Samorząd miejski jako sfera podmiotów politycznych w procesie transformacji ustrojowej. Rostock i Toruń w ujęciu porównawczym (1990–2014)*. Toruń: Adam Marszałek.

Klepka, R. (2012). Miejska elita polityczna jako kategoria teoretyczna. W: J. Mizgalski, J. Sielski (red.), *Samorząd miejski i jego elity*. Częstochowa: Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie.

Kostka, W. (2008). Instytucjonalizacja partii politycznych w społecznościach miejskich. Toruń: Adam Marszałek.

Kotras, M. (2009). *Przywództwo polityczne na poziomie regionu. Przykład województwa łódzkiego*. Łódź: Uniwersytet Łódzki.

Kowalczyk, K., Sielski, J. (red.). (2005). *Polskie partie i ugrupowania parlamentarne*. Toruń: Adam Marszałek.

Kowalczyk, K., Tomczak, Ł. (red.). (2007). *Partie i system partyjny RP. Stan i perspektywy*. Toruń: Adam Marszałek.

Lutrzykowski, A. (red.). (2012). *Ustrój terytorialny państwa a decentralizacja systemu władzy publicznej*. Toruń: Adam Marszałek.

Matyja, R. (2009). Od „ruchu trzech tenorów” do partii Tuska. W: M. Migalski (red.), *Platforma Obywatelska*. Toruń: Adam Marszałek.

Matyja, R., Sajduk, B. (2014). *Polska elita polityczna 2013*. Kraków: Wyższa Szkoła Europejska.

Michałowski, S. (2008). Uwarunkowania pełnienia ról przywódczych w samorządzie terytorialnym. W: S. Michałowski, K. Kuć-Czajkowska (red.), *Przywództwo lokalne a kształtowanie demokracji partycypacyjnej*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Migalski, M. (red.). (2009). *Platforma Obywatelska*. Toruń: Adam Marszałek.

Migalski, M., Wojtasik, W., Mazur, M. (2006). *Polski system partyjny*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Mizgalski, J. (2012). Tożsamość polityczna partii/ugrupowania politycznego w lokalnej przestrzeni politycznej. W: J. Mizgalski, J. Sielski (red.), *Samorząd miejski i jego elity*. Częstochowa: Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie.

Mizgalski, J., Sielski, J. (red.). (2012). *Samorząd miejski i jego elity*. Częstochowa: Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie.

Nocoń, J. (2008). Kryteria wyłaniania lokalnych liderów politycznych. W: S. Michałowski, K. Kuć-Czajkowska (red.), *Przywództwo lokalne a kształtowanie demokracji partycypacyjnej*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Plecka, D., Osmólska, Z. (red.). (2015). *Administracja publiczna. Wybory samorządowe 2014*. Toruń: Adam Marszałek.

Sielski, J. (2012). Przywódcy i liderzy samorządowi (lokalni). W: J. Mizgalski, J. Sielski (red.), *Samorząd miejski i jego elity*. Częstochowa: Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie.

Sobolewska-Myślik, K. (2004). *Partie i systemy partyjne na świecie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Sobolewska-Myślik, K., Kosowska-Gąstoł, B., Borowiec, P. (2009). Od centralizacji do demokratyzacji – struktura organizacyjna Platformy Obywatelskiej RP. W: M. Migalski (red.), *Platforma Obywatelska*. Toruń: Adam Marszałek.

Szczudlińska-Kanoś, A. (2014). *Regionalne elity polityczne w Polsce*. Kraków: Uniwersytet Jagielloński.

- Tomczak, Ł. (2004). Platforma Obywatelska Rzeczypospolitej Polskiej. W: Ł. Tomczak (red.), *Lokalne i krajowe struktury polskich partii politycznych*. Szczecin: Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli.
- Tomczak, Ł. (red.). (2004). *Lokalne i krajowe struktury polskich partii politycznych*. Szczecin: Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli.
- Tomczak, Ł. (red.). (2010). *Polskie ugrupowania liberalne*. Wrocław: Marina.
- Vomlela, L., Hušek, P. (2014). *Regionalne elity polityczne w kraju morawsko-śląskim i województwie śląskim w latach 2000–2012*. Opava: Uniwersytet Śląski w Opawie.
- Wasilewski, J. (red.). (2006). *Powiatowa elita polityczna*. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN.

Publikacje prasowe

- Pelczyński, Z., Trzeciak, S. (2004). Deficyt liderów. *Rzeczpospolita*, 3 listopada.
- Rożyński, P. (2011). Samorządy kontra minister, czyli batalia o rozwój cywilizacyjny Polski. *Dziennik – Gazeta Prawna*, 12 maja.

Publikacje elektroniczne

- BIP SPL (2015). Pobrano z: <http://bip.sp-legnica.dolnyslask.pl>.
- BIP UML (2015). Pobrano z: <http://um.bip.legnica.eu>.
- Jantura, P. (2009). *Włodzimierz Tulejko – nowy nabytek PO*. Portal Informacyjny Lca.pl, 23.07.2009. Pobrano z: http://fakty.lca.pl/legnica,news,17659,Wlodzimierz_Tulejko_nowyy_nabytek_PO.html.
- Jantura, P. (2010). Partie mają już wyborcze lokomotywy. *Portal Informacyjny Lca.pl*, 6.10.2010. Pobrano z: <http://fakty.lca.pl/drukuj,23663.html>.
- Jantura, P. (2012). Czesław Kozak nie żyje. *Portal Informacyjny Lca.pl*, 7.11.2012. Pobrano z: http://fakty.lca.pl/legnica,news,37251,Czeslaw_Kozak_nie_zyje.html.
- Jantura, P. (2013a). Jan Szynalski nowym szefem rady miejskiej. *Portal Informacyjny Lca.pl*, 28.01.2013. Pobrano z: http://fakty.lca.pl/legnica,news,38506,Jan_Szynalski_nowym_szefem_rady_miejskiej.html.
- Jantura, P. (2013b). Polityczno-kadrowe rotacje w radzie miejskiej. *Portal Informacyjny Lca.pl*, 5.07.2013. Pobrano z: http://fakty.lca.pl/legnica,news,41442,Polityczne_rotacje_w_radzie_miejskiej.html.
- Jantura, P. (2014). Ile zarabia dyrektor szpitala? 200 tysięcy zł. *Portal Informacyjny Lca.pl*, 14.07.2014. Pobrano z: http://fakty.lca.pl/legnica,news,48001,Ile_zarabia_dyrektor_szpitala_200_tys_zl.html.
- Jantura, P. (2015a). Radny Kielb we władzach dolnośląskiej Platformy. *Portal Informacyjny Lca.pl*, 19.05.2015. Pobrano z: http://fakty.lca.pl/legnica,news,53060,Radny_Kielb_we_wladzach_dolnoslaskiej_Platformy.html.
- Jantura, P. (2015b). Szynalski protestuje i odchodzi z komisji. *Portal Informacyjny Lca.pl*, 27.03.2015. Pobrano z: http://fakty.lca.pl/legnica,news,52128,Szynalski_protestuje_i_odchodzi_z_komisji.html.
- Jantura, P. (2016). Radny Jacek Kielb opuścił Platformę Obywatelską. *Portal Informacyjny Lca.pl*, 31.05.2016. Pobrano z: http://fakty.lca.pl/legnica,news,59465,Radny_Jacek_Kielb_opuscil_Platforme.html.
- Junik, M. (2011). Roman Brodniak: Najważniejsze działać razem. *Gazeta Wrocławska*, 5.04.2011. Pobrano z: <http://www.gazetawroclawska.pl/artykul/388412,roman-brodniak-najwazniejsze-dzialac-razem,id,t.html>.
- Kanikowski, P. (2012). Zmarł Czesław Kozak. *24legnica.pl*, 8.11.2012. Pobrano z: <http://24legnica.pl/zmarl-czeslaw-kozak>.
- Kanikowski, P. (2015a). Marszałek ustawia Arleg – Maćkała zastąpi Rabczenkę. *24legnica.pl*, 30.06.2015. Pobrano z: <http://24legnica.pl/marszalek-ustawia-arleg-mackala-zastapi-rabczenke/>.
- Kanikowski, P. (2015b). Moje trzy grosze. Wystarczy chcieć. *24legnica.pl*, 10.04.2015. Pobrano z: <http://24legnica.pl/moje-trzy-grosze-wystarczy-chciec>.
- Profil Jarosława Rabczenki na Facebooku (2016). Pobrano z: www.facebook.com/rabczenko.
- Sadowska, L. (2016). Bogumiła Słomczyńska wróciła do rady miejskiej. *Lca.pl*, 25.04.2016. Pobrano z: http://fakty.lca.pl/legnica,news,58849,Bogumila_Slomczynska_wrocila_do_rady_miejskiej.html. BIP UML (2015). Pobrano z: <http://um.bip.legnica.eu>.

- Sejm RP. (2016). Norbert Wojnarowski, Posłowie VII kadencji Sejmu RP. Pobrano z: <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/posel.xsp?id=424>.
- Senat RP. (2016). Tadeusz Maćkała. Senatorowie VI kadencji. Pobrano z: <http://ww2.senat.pl/k6/senat/Senator/mac-kala.htm>.
- Seifert, P. (2014). W otwarte karty z Krystyną Barcik, rozmowa w programie lokalnej Telewizji DamiTV. *Portal Internetowy DamiTV Legnica*, 5.11.2014. Pobrano z: <http://www.damitv.pl/wiadomosci/2775,w-otwarte-karty-z-krystyna-barcik>.
- Strona internetowa Grzegorza Schetyny (2016). Grzegorz Schetyna – przewodniczący Platformy Obywatelskiej. Pobrano z: <http://www.schetyna.pl>.
- Strona internetowa Jarosława Rabczenki (2016). Pobrano z: <http://rabczenko.pl>.
- Strona internetowa Platformy Obywatelskiej (2016). Posiedzenie Zarządu Krajowego PO. Pobrano z: <http://www.platforma.org/aktualnosc/33025/posiedzenie-zarzadu-krajowego-platformy-30-10-2013>.
- Strona internetowa Roberta Kropiwnickiego (2016). Robert Kropiwnicki – skuteczny poseł. Pobrano z: <http://robert-kropiwnicki.pl>.
- Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego (2016). Jadwiga Szeląg. Radni województwa. Profile radnych. Pobrano z: <http://www.umwd.dolnyslask.pl/sejmik/radni-wojewodztwa/?radni%5Baction%5D=single&radni%5Buid%5D=69&cHash=14d24fa6b15c1a298a30f430bc6a0230>.

Cytowanie

- Iłciów, A. (2016). Platforma Obywatelska w Legnicy w latach 2001–2015. *Acta Politica Polonica*, 4 (38), 49–63. DOI: 10.18276/ap.2016.38-04.

